

Мађарска против резолуције о Сребреници

2.
СТРАНА

8.
СТРАНА

Етнографска поставка у Чипу

12.
СТРАНА

СНН

Интервју: Алекса Хари Рус

5.
СТРАНА

„Теслини дани” у Помазу

ПОЛИТИКА

Оливер Вархељи: Србија у ЕУ до 2029. године

Комесар за суседску политику и проширење Европске уније (ЕУ) Оливер Вархељи изразио је у Београду наду да ће Србија бити примљена у пуноправно чланство Уније пре истека мандата наредне администрације у Бриселу и Стразбуру, дакле до 2029. године.

„Верујем да ће нова српска влада убрзати пут земље ка ЕУ, да ће испунити очекивања у спровођењу демократских реформи и владавини права и ускладити своју спољну политику са Унијом“, изјавио је мађарски функционер у европској „влади“ после сусрета с председником Србије Александром Вучићем.

Вархељи је своју процену засновао на чињеници да се у протеклих десетак година међу чланицама ЕУ осетио замор од проширења и несаслагодност око будућности европске породице, а да ће након избора за Европски парламент (ЕП) почетком јуна, доћи једна нова гарнитура политичара спремнија да у свом петогодишњем мандату пружи праву шансу државама Западног Балкана.

Председник Вучић није желео да лицитира са датумима, јер нису била испуњена ни бројна ранија обећања дата Београду, али је изнео једну тезу коју до сада нико није јавно спомињао.

„Ни једна земља неће бити примљена у ЕУ пре Украјине, већ се то може десити касније или у најбољем случају истовремено. За Брисел је Украјина апсолутно најважнија, има огроман број становника, значајну територију, а још је у рату са Русијом“, додао је председник Србије на заједничкој конференцији за новинаре.

Према његовим предвиђањима на изборима за ЕП ће убедљиво победити политичари наклоњени Кијеву, па се може очекивати истовремено пријем у Унију Украјине, Молдавије, Грузије и држава Западног Балкана, с тим да нека земља тог региона можда буде изузета.

„Запишите ове речи, па се за четири године сетите да вам је неко рекао како ће тачно да буде“, пророчански је поновио Вучић.

Европски комесар за проширење ЕУ у Београду састао и са званичницима нове владе – премијером Милошем Вучевићем, шефом дипломатије Марком Ђурићем и министром унутрашњих послова Ивицом Дачићем.

„Ово је критична година, а данашње кључне одлуке ће бити обликоване у наредних пет и више немамо времена за губљење“, написао је Вархељи на мрежи Икс након разговора са српским премијером.

Вучевић је свом саговорнику поновио да чланство у ЕУ остаје стратешки циљ Србије, који уједно под-

разумева уређену и стабилну државу и бољи стандард грађана.

„Србија је континуирано радила на отварању 3. кластера, за који смо потпуно спремни, па очекујемо позиван сигнал Европске комисије. Наш циљ је даља модернизација земље и спровођење неопходних реформи, пре свега у области владавине права“, навео је Вучевић.

На крају своје званичне посете Србији Вархељи је боравио и у Суботици на позив председника Савеза војвођанских Мађара Балинта Пастора, где је истакао да Србија може да буде пример свима у Европи у поштовању права националних мањина.

„Мађарска мањина у Србији је не само органски део државе, већ је присутна и у политичкој власти, јер је у саставу владајуће коалиције, има своју посланичку групу у републичком парламенту, председник Скупштине Војводине је Мађар, има своје школе и цркве у покрајини“, рекао је европски комесар.

Према његовим речима изгубљено је више него што траје мандат једној гарнитури европских политичара, јер је сада потребно најпре повратити поверење у европске институције.

„Да би до пријема дошло, неопходно је, наравно, да и Србија испуни своје обавезе, оствари неопходне предуслове, зато сам у Београду више пута рекао да су врата отворена, изволите ући“, закључио је 52-огодишњи правник и дипломата из Сегедина, на функцији комесара ЕК од 2019. године.

Србија је одавно почела преговоре о приступању ЕУ, али су се рокови стално измицали, а услови мењали и проширивали, што са другим кандидатима није био случај. Дачић је једном приликом, тада у својству министра иностраних послова, фигуративно описао да је за Србију чланство у Унији постало „покретна мета“, коју је веома тешко погодити.

До сада су отворена укупно 22 поглавља, а само неколико затворено. Захтеви су се временом мењали, неки кластери спајали, а у најновијем су у обавезе Србије укључени и Охридски (усмени) договори о нормализацији односа Београда и Приштине. Најпре је од Србије тражено да изручи Хашком трибуналу осумњичене за ратне злочине, а када је то учењено следиле су нови захтеви. Више пута се од званичника у Берлину и још неким престоницама чуло да Србија неће ући у ЕУ док не призна независност Косова, мада такве формулације у званичним документима нема. Уосталом, ни шест чланица ЕУ није признало самопроглашену независност Косова и Метохије.

С. Б.

Мађарска против резолуције

Мађарска делегација ће гласати против предлога резолуције о Сребреници, о којој ће се, после неколико одлагања, расправљати на седници Генералне скупштине Уједињених нација (УН) у Њујорку 23. маја

То је најавио мађарски министар спољне трговине и дипломатије Петер Сијарто након разговора са председником Републике Српске (РС) Милорадом Додиком.

„Мир и стабилност Западног Балкана је кључан за мир и стабилност целе Европе, а најбољи начин да се тамошње напетости смање је пружање јасне перспективе и убрзање европских интеграција. Насупрот томе, на жалост, сведоци смо бројних одлука Запада, које повремено само повећавају тензије“, истакао је Сијарто на заједничкој конференцији за новинаре у Будимпешти.

Као такав пример навео је једнострану одлуку (од српске стране непризнатог) високог представника УН у Босни и Херцеговини (БиХ) Баварца Кристијана Шмита да се насилно и једнострано измени изборни закон непосредно уочи гласања.

„Исто тако крхку сарадњу у БиХ (створену мартовском одлуком Европске комисије о почетку прикључних преговора – прим. аут.) разбија намера да се у УН усвоји потпуно непотребна резолуција о Сребреници, која би демонизирала цео српски народ и Мађарска ће због тога гласати против ње!“, додао је министар.

Према речима Сијарта не постоји колективна кривица, а крајње је време да учесници у међународној политици престану да се мешају у унутрашње послове БиХ, а тиме и РС.

„Неопходно је да престану са санкцијама и другим претњама, са демонстрацијом силе уместо разговора, да врате суверенитет Босни и Херцеговини и убрзају њен улазак у Европску

унију“, закључио је Сијарто и додао да ће Мађарска наставити да негује пријатељство и сарадњу са Републиком Српском у свим областима.

Истоветан став је, природно, изнео и мађарски премијер Виктор Орбан током разговора са уваженим гостима из Бањалуке у седишту владе у Будиму, у здању познатом као Кармелита манастир, саопштио је портпарол владе Берталан Хаваша, а пренела агенција МТИ.

„Сагласили смо се да руско-украјински рат не би требало да потисне у други план напетости на Западном Балкану. Мађарска је заинтересована за миран развој читавог региона и наставиће да јача своје политичке и економске везе са РС“, додао је председник мађарске владе.

Ово је био девети сусрет Орбана и Додика и шести у протеклих годину дана, што указује и на лично пријатељство. Претходни је био недавно у Бањалуци, када је председник РС уручио мађарском премијеру Орден на огрлицу, највише одликовање тог ентитета, додељено 9. јануара поводом Дана РС.

Срђан Басић

Будимпешта прва Ђурићева дестинација

Нови министар иностраних послова Србије Марко Ђурић као свој први службени пут у иностранство изабрао је Будимпешту, где се састао са министром спољне трговине и дипломатије Петером Сијартом. Сам тај чин је још једна потврда изузетно добрих односа двеју земаља, за које је више пута речено да су на историјском максимуму.

„Својеврсни савез са Србијом је од непроцењивог значаја за Мађарску. У једној нама суседној држави је рат, у другој је извршен атентат на премијера који се залаже за мир и суверену политику, па је у тако напетом ситуацији у региону, пријатељство и узајамно поштовање од изузетне важности“, изјавио је Сијарто на заједничкој конференцији за новинаре.

Према речима домаћина, Србија пружа највише права мађарској мањини, обе државе се узајамно помажу у области енергетике, Хор-

гош-Реске је постао најмодернији гранични прелаз у Европи, а Мађарска подржава свог јужног суседа на његовом европском путу и неће гласати у Уједињеним нацијама за резолуцију о Сребреници, уперену, како је рекао, против српског народа. На то је гост из Београда поручио, преносећи речи председника Александра Вучића, да све то „Србија неће никад заборавити“.

С. Б.

„Кључ Балкана” у рукама новосадског КУД-а „Нера”

цан, председник Културно-уметничког друштва „Банат” – и празновање храмовне славе месне српске православне капеле „Живоносног источника”, која светиња се налази у склопу Српског културног центра „Коло” (о празновању заштитника светог храма наше цењене читаоце детаљније смо информисали у прошлом броју СНН-а – прим. аутора).

Свечаност поводом уручења „Кључа Балкана” отпочела је интонирањем српске и мађарске химне, да би потом присутне

У Морахалому, бањском градићу, чије је посланичко тело 2019. године установило симболично признање „Кључ Балкана” с циљем да ово туристичко место у Мађарској успоставља сарадњу са градовима и општинама у Републици Србији и њима понуди могућност презентовања свог културног наслеђа, организовања свечаности, пословних и културних сусрета, а све у циљу јачања прекограничне сарадње Србије и Мађарске, 11. маја у месном Српском културном центру „Коло” уприличена је пригодна свечаност.

„Кључ Балкана” симболички је први пут предат једној локалној самоуправи приликом оснивања Српског културног центра „Коло” у Морахалому 2019. године, када га је преузео Град Зрењанин. Велики Бечкерек је 2021. године на свечаној церемонији вратио домаћину симболично признање, који је, затим, ласкаво признање доделио Граду Суботици.

Због пандемије корона вируса, Суботичани нису имали прилику да предају Кључ Балкана: до свечаног уручења симболичног признања дошло је друге суботе у мају месецу текуће године, када је у Српском културном центру „Коло” уприличена свечаност, којој је претходило отварање изложбе о дешчанском српском златовезу – поставку је отворио Кристифор Бр-

госте – међу којима су били и Александар Фаркаш, аташе Амбасаде Србије у Будимпешти, Ђерђ Терек, почасни конзул Босне и Херцеговине у Мађарској, Бела Михалфи, посланик Мађарског парламента, протојереј Далибор Миленковић, парох и архијерејски намесник сегедински, протонамесник Светомир Миличић, парох дешчански, администратор парохције у Морахалому, Теодора Крунић-Дунаи, председница Новосентиванске српске самоуправе, Нада Малбашки, руководилац бираног тела Срба у Сегедину, односно, Кристифор Брцан, председник Дешчанске српске самоуправе, те многи други – поздравио Золтан Ногради, градоначелник Морахалома који је, између осталог, рекао следеће: „Скупштина града Морахалома је 2019. године, поводом отварања Српског културног центра „Коло”, донела одлуку о оснивању признања „Кључ Балкана”. Носилац кључа јача везу међу нашим народима, представљајући своје културне, економске, друштвене и верске вредности у Морахалому. „Кључ Балкана” је симбол заједничке воље и заједничког размишљања, јер је „Коло” посвећено националним и етничким тежњама, а то највише доказује долазак више хиљада гостију из Србије на приближно 95 националних програма, колико је организовано од отва-

рања 2019. године. Посредством Српског културног центра „Коло”, протеклих година организоване су бројне културне, верске, друштвене и економске манифестације, које јачају јединство међу народима и сарадњу људи који живе у пограничном региону. [...] Због тога нам је од изузетне важности да овај кључ уручимо, не само као гест, већ из разлога, јер желимо да омогућимо Новом Саду да током наредне године у Морахалому представи свој културни и верски живот кроз програме Културно-уметничког друштва „Нера”.

„Кључ Балкана” први пут је предат 2019. године Граду Зрењанину, а након тога 2021. године кључ је преузео Град Суботица. Због објективних разлога градоначелник Суботице Стеван Бакић није био у прилици да присуствује свечаности у Морахалому, па је „Кључ Балкана” градоначелнику бањског градића надамак Сегедина вратио Миланка Костић, члан Градског већа града Суботице, задужена за област образовања и културе која је том приликом нагласила: „Признање „Кључ Балкана” које је 2019. уручено Суботици, омогућило је да се два на-

СВЕЧАНОСТ

стварању спрега и размени, која обогаћује све нас. Нека овај тренутак буде подсетник на важност очувања и промоције културне разноликости”, рекла је госпођа Милетић.

Помоћ у достојном промовисању културних вредности војвођанске престонице посредством КУД-а „Нера”, у име Града Новог Сада обећала је Зорица Шијак, в.д. начелника Градске управе за културу, која је подсетила да је оновремено Нови Сад био један од пет партнера приликом остваривања пројекта „Разнобојна сарадња” у склопу којег је израђен СКЦ „Коло” у Морахалому. Наравно, с поносом се присетила 2022. године када се Нови Сад кроз више од 1500 културних догађаја и уз учешће око 400 локалних, националних и интернационалних уметника, достојно представио као Европска престоница културе да би на крају свог обраћања додала: „Град Нови Сад ће у потпуности подржати Културно-уметничко друштво „Нера” које је добило велику част да презентује нашу културу у

рода боље упознају, додатно зближе и повежу, у циљу јачања добросуседских односа, који доприносе јачању наших заједница. Велико је задовољство што смо у протеклом периоду успели да кроз различите програме културне размене допринесемо јачању прекограничне сарадње Србије и Мађарске и да овде у СКЦ „Коло” прикажемо део наше богате културне разноликости, нашу традицију и стваралаштво.”

Миланка Костић је на крају свог говора пожелела пуно успеха Новосађанима у чије име је „Кључ Балкана” од градоначелника Морахалома, Золтана Ноградија, преузела Ивана Милетић, директор КУД-а „Нера”: „Културно-уметничком друштву „Нера” указана је част да преузме симбол међународне културне сарадње „Кључ Балкана” и постане део ове традиције. Симболично преузимање кључа шаље поруку наше одлучности и настојања да изградимо, унапредимо и оснажимо прекограничну сарадњу између наше две земље и наша два народа. Уручивање кључа је признање и прилика да у наредних годину дана, кроз сарадњу, јачамо наше културолошке везе, представимо културу кроз народну игру и песму, учествујемо у манифестацијама и на овај начин развијамо трајне међународне везе. Овај кључ симболизује посвећеност

овом центру, у Граду Морахалому.”

У пратњи филмске пројекције о Новом Саду и Културно-уметничком друштву „Нера” које је основано 2011. године, уследио је пригодни културни програм од стране ансамбла, који је преузео „Кључ Балкана”. „Нера” се представила трима кореографијама, певачким саставом и једним талентованим, младим хармоникашем, а у наредних 365 дана пружиће јој се прилика да понуди и презентује богатство српске културе у Морахалому. Нема сумње да ће Новосађани у бањски градић надамак Сегедина довести бројне културне посленике, обезбедити раскош културних понуда уз које ће се, по свему судећи, довести и сектор привреде, односно, туризма. Јер, како је и у самом противном филму наглашено: „КУД „Нера” ће представљати своју културу и традицију на различитим манифестацијама у Морахалому. Обећавамо да ћемо се представити у најбољем светлу, чувајући и промовишући богатство наше културне баштине кроз наступе који одражавају дух нашег народа. Желимо да сваки наступ буде одраз посвећености и љубави према уметности, те да кроз игру и музику изградимо мостове пријатељства и разумевања међу народима!”

Предраг Мандић

СЕДНИЦЕ

Седнице српских самоуправа

Активности српских самоуправа

моћи да обезбеди 200.000-форинти за школу и дечји вртић – та сума је одлуком чланова бираног тела Срба смањена на 150.000-форинти.

Иначе, како нас је информисао Фрањо Колар, председник Чанадске српске самоуправе, захваљујући учитељици Кристини, све је више оне деце, која знају српски и радо одлазе на часове српског језика. Штавише, поуздано се зна да ће на предстојећем Такмичењу у лепом изговору и читању на српском у Десци бити заступљена и чанадска основна школа и то са два ученика!

Наравно, и у овом поморишком насељу се води битка за сваког појединог ученика, а поготово за оне, који показују спремност да уче српски. Баш зато, бирано тело Срба је одлучило да поново награди будуће прваке и њихове родитеље који се одлуче за

Чланови Чанадске српске самоуправе најпре су размотрили прошлогодишњи буџет, финансијско пословање бираног тела. Слично ранијим годинама, Чанађани су се доказали као добре штедише, на име, са лашке године успели су да пребаце одређену суму у нову 2024, помоћу које су успели да реализују поједине своје програме, пројекте, односно, изврше расподелу финансијских средстава.

Мањинци су одлучили да и ове године материјално потпомажу основну школу где се предаје српски језик, а која ради под окриљем Реформатске цркве. Такође, донето је решење да се финансијска подршка пружи и месном забавишту где се такође одвијају српска занимања.

Нажалост, због теже материјалне ситуације српска самоуправа неће

српски језик – на самом старту нове школске године сваком ђаку биће обезбеђена скромна материјална припомаћ.

На дневном реду седнице нашло се и разматрање организационих припрема храмовне славе Ђурђевдана (која је у међувремену одржана, а о којој смо наше цењене читаоце детаљније информисали у прошлом броју нашег недељника – прим. аутора).

Захваљујући успешном конкурсу код Фонда „Габор Бетлен“, Чанађани, иако им средства још нису била препућена, након окончања славског богослужења, приредили су агапе у склопу којег су у месном обданишту угостили мештане и госте.

Током форума разговарало се и о пружању материјалне подршке месној Српској православној црквеној општини, унапређењу верског, црквеног живота.

Кристијан Поповић, старатељ чанадске српске православне цркве је члановима месне српске самоуправе предложио да бирано тело Срба предвиди финансијску помоћ црквеној општини додели тек у другој полугодини 2024.

На тапету су се нашле и друге, остале актуелности, које се тичу Срба и Српске самоуправе у Чанаду. Између осталих, и организациони задаци међународног шаховског турнира, који је заказан за 1. јун. На традиционалном надметању, чији су организатори Локална самоуправа Чанада, те српска и румунска самоуправа у поменутом насељу, и ове године такмичиће се шахисти из Србије, Румуније и Мађарске.

Крај седнице протекао је у знаку најаве мањинских, народ-

носних избора, заказаних за 9. јун. Чланови месне српске самоуправе су изразили своје задовољство што ће се, највероватније, након избора, поново оформити српска самоуправа у Чанаду.

И Печујци, самоуправа Срба у Печују је одржала своје заседање. Седницом је председавао Радован Горјанац, председник месне српске самоуправе, који је уједно и предложио дневни ред форума на којем се нашло близу десет тачака. Теме су, првенствено, биле финансијско, односно, програмског карактера.

Чланови Печујске српске самоуправе су пажљиво „претресли“ и материјалне молбе, које су пристигле на њихову адресу. Након разматрања, одлучили су да материјално подрже „Хармоникашки камп“ који током лета приређује Крунослав Кића Агатић, познати хармоникаш и руководилац Оркестра „Зора“, а такође је позитивно вреднована молба Печујско-барањског српског удружења, а тиче се штампања новог броја серијала „Барањске свеске“, везаног за Србе у мађарском делу Барање.

Позитиван одговор је дат и Печујској српској православној црквеној општини, која је затражила помоћ у финансирању куповине нове одежде.

Говорило се још и о организацији и финансирању „Дана деце“, традиционалне приредбе, коју Печујци, слично ранијим годинама, желе да реализују у Удвару (Pécsudvard).

Пажња је била посвећена и једној другој традиционалној манифестацији а то је Фестивал културне баштине народности у Печују. Приредба ће бити одржана у септембру, а за разлику од ранијих година, овај пут представници националних и етничких мањина желе приредити један већи „бум“, тј. да након ревијалног дела програма, следи бал, журка у граду!

Крај заседања протекао је у знаку разматрања актуелности и најаве, везане за учешће народносних избора, заказаних за 9. јун.

Са Ласлом Шандоровићем, председником Српске самоуправе у Стоном Београду разговарали смо после ускршње литургије, у сунчаној црквеној порти препуној цвећа. Уређење порте је била једна од активности ове самоуправе. „Ми смо увек пуни планова, остварили се они или не. Најве-

ћи задатак ове године била је поправка и малтерисање спољашње стране црквене оgrade“, реко је Шандоровић за наш лист. Ово су успели да заврше до Ускрса, а на јесен планирају да обнове ограду и са унутрашње стране. Порту су дивно уредили, посадили су цвеће, нове руже, дрвеће ораха, липе, зелени се и мирише свежа трава. Такође су почели да раде систем за одводњавање око темеља цркве, што је последњи пут рађено пре тридест година. Шандоровић нам објашњава да је стављен један слој који спречава раст корова, али пропушта воду. Избрана је таква метода која добро изгледа, а биљке не захтевају много неге. Нема непокривеног земљишта, тако да су биљке заштићене од топлоте и јаког сунца.

У цркви су вођени радови на модернизацији електричних инсталација.

Велика пажња ће се посветити низу манифестација у склопу обележавања „Дана српске народности“ у Стоном Београду и Заједно са Удружењем рукотворина Фехервар, 22. јуна, када се одржава Фестивал „Tüzzel-vassal“ („Ватром-гвожђем“).

„У току овог фестивала кроз град прође око двадесет хиљада посетилаца. Српска црква ће бити отворена цео дан, примаће посетиоци који ће се упознати са православљем, историјом цркве и Срба у Стоном Београду. Изненађење ће бити гостовање новооснованог хора „Јавор“. За овај догађај има много заинтересованих. Желимо да позовемо и госте из Деске који се баве народним рукотворинама. Културни програм ће се одвијати целог дана. У порти цркве биће организовани стручни програми, радионице старих заната. Програм ће трајати од 9 ујутру до 10 сати увече. У бифеу ће бити понуђени српски специјалитети. Српска самоуправа у Стоном Београду ће ово да финансира од прошлогодишњих средстава која је добила од градске самоуправе“, рекао је Шандоровић. Планирано је и обележавање 25. годишњице постојања Српске самоуправе у Стоном Београду. Постоји много докумената и фотографија који сведоче о активностима ове самоуправе. „Још се одлучује где ће бити поставка. Ово ћемо да повежемо са великом градском прославом“, сазнајемо од Ласла Шандоровића.

К.П.Б. – П.М.

Трећи по реду Теслини дани у Помазу

Срби окупљени око лика и дела Николе Тесле

У градићу Помазу, недалеко од Будимпеште, у прелепом амбијенту дворца Телеки Ватаи 17. и 18. маја одржани су традиционални „Теслини дани“. Повод организовања ове манифестације је подизање Теслине бисте, коју су пре три године подигли чланови Удружења КРУГ, породице Ђурић и Мандић, уз подршку Српске самоуправе у Помазу. Од тада сваке године у овом граду, у који је Тесла у својој младости често свраћао код рођака Паје Мандића, одржавају се „Теслини дани“.

„Овом манифестацијом, која се одржава већ трећи пут, ствара се догађај који није значајан само за нас Србе, већ и за цео град. Права је прилика да се укаже на вековно српско присуство у овом делу Мађарске. Да се говори не само о значају Тесле, већ и о томе да Помаз не би могао бити то што данас јесте, да у њему вековима нису живели Срби, који су са својим језиком, вером, културом обогатили ово насеље, а и шире. Који су успели да изграде добре односе са суграђанима друге националности, да живе са њима у миру, да стварају. На срећу, то је и данас тако. Иако наша заједница више бројчано није толико значајна у Помазу, који је међувремено израстао у град, али је и надаље и те како присутна у јавном и културном животу града. Управо због тога, треба сваки пут похвалити оне

појединце који много чине да се наш језик, традиција сачува и преда будућим нараштајима. Да се то види и ван српске заједнице сведочи и високо признање које је додељено КУД-у „Опанке“ из Помаза, од стране Премијера и Владе Мађарске. Али за овакве је тренутке рекао блаженопочивши наш Патријарх Павле, да нису времена тешка. Није на нама да одредимо у које време живимо. Бог је то одредио, а дао свима нама снагу и разум да чинимо како треба и решавамо задатке који су пред нама. На нама је да изаберемо прави пут и праве вредности. Да се окупљамо око правих идеја и правих људи!“, рекао је, између осталог, на свечаном отварању манифестације Љубомир Алексов, заступник српске заједнице у Мађарском парламенту.

Присутној публици обратио се и градоначелник Помаза Иштван Лејдингер, а затим се најлепшим српским песмама представио хор будимпештанског Српског образовног центра „Никола Тесла“, под руководством професорице Оливере Младеновић Мунишић.

Промовисана је и књига „Никола Тесла у Будимпешти“ аутора Андраша Сепеша.

Иницијатори обележавања овог догађаја су били Аница Шошић Крунић, председница Помашке српске самоуправе и Милан Ђурић, руково-

дилац Удружења уметника КРУГ, који су и овога пута позвали госте из Теслине научне фондације из Београда Милицу Савић и Предрага Карасовића.

Теслина научна фондација се као настављач мисије Николе Тесле, највећег научника 19. и 20. века залаже за обједињавање људи широм света, који ће својим радом чинити добро за друге, радити за добробит целокупног човечанства. Умрежавањем кроз радионице, предавања, размену идеја, креативан начин размишљања и решавања проблема почевши од најмлађих, па све до најстаријих без обзира на пол, расну, верску или било коју другу врсту различитости, могуће је приближити се толерантнијем и праведнијем друштву на добробит садашњих и будућих генерација.

„Велико нам је задовољство и част да смо поново овде. Дошли смо, између осталог, и због договора о оснивању Теслине научне фондације у Мађарској, као и Теслиног клуба у Српској школи Никола Тесла“, рекао је Предраг Карасовић из Теслине научне фондације.

Теслина научна фондација је настала како би промовисала заоставшину Николе Тесле подизањем свега о његовим достигнућима и доприносима у 21. веку, те тако допринела разумевању многих његових патената и проналазака који би имали при-

МАНИФЕСТАЦИЈА

мену у данашњим потребама човечанства. Кроз образовне програме, радионице, састанке и јавне манифестације окупљају све оне, који се истински интересују за Теслу. Једна од таквих активности је и изложба радова уметника из Србије, Америке и Мексика инспирисаних ликом и делом овог нашег великана.

„Изложба, коју смо донели у Помаз је дигиталног и ликовног карактера. У оквиру наше организације постоји одељак који се бави увезивањем уметности и технологије у једну компактну и неодојиву целину, која је у корак са временом и свим оним што је Никола Тесла у прошлости пројектовао“, рекла је Милица Савић из Теслине научне фондације.

Код бисте великог српског научника Николе Тесле у Помазу, једине његове бисте у јавном простору у Мађарској, почаст су одали и венце положили Иштван Лејдингер, градоначелник Помаза и Петер Харди, заменик градоначелника, Предраг Карасовић из Теслине научне фондације, Милан Ђурић и Радивој Галић, испред Удружења уметника Круг, Аница Пандуровић, в.д. директора Српског образовног центра „Никола Тесла“ у Будимпешти, Аница Шошић Крунић, председница Српске самоуправе у Помазу и Даниела Крунић Берђ, испред КУД-а Опанке из Помаза.

Диана Ђурић

КУЛТУРА

Знаменити Срби – наши савременици у Галерији КРУГ

Изложба фотографија „Знаменити Срби – наши савременици“, аутора Анђелка Васиљевића дугогодишњег фоторепортера листа Политика, отворена је 10. маја у Галерији КРУГ, у чувеном будимпештанском Текелијануму, задужбини великог српског добротвора Саве Текелије.

„Циљ моје фото изложбе је јачање културних веза са Србима из расејања, ради очувања српског идентитета. Мотив да урадим ову поставку био је одупирање том неком глобализму, јер велике империје међу мале народе и намећу своју културу, а што угрожава бројчано мање народе“, рекао је Васиљевић приликом отварања изложбе.

Поставку у Будимпешти су отворили Ивана Кунц, први саветник Амбасаде Србије у Будимпешти и Милан Ђурић, академски уметник и директор Галерије КРУГ, који су указали на значај оваквих догађаја који презентују значај и величину српског народа.

Своје задовољство није крио ни сам аутор који је за наш недељник изјавио:

„Почаствован сам чињеницом да излажем у Галерији КРУГ која се налази у славном Текелијануму, палати, коју је саградио српски добротвор Сава Текелија, а где су боравили наши великани попут Лазе Костића, Јована Јовановића Змаја и многих других. Данас су овде изложена лица наших савременика и савршено се уклапају у амбијент. Изузетна ми је част и задовољство и хвала организаторима ове галерије на могућности да се изложба реализује баш у овом историјском здању.“

Током своје богате каријере Васиљевић је направио позамашну збирку уметничких фотографија, а на поставци у Будимпешти приказано је 33 његова рада. Наилазимо на портрете Новака Ђоковића,

Анђелко Васиљевић се фотографијом бави дуги низ година и поред објављивања радова у матичној редакцији објављује своје фотографије у разним недељницима и информативним веб сајтовима. Фотографије су му објављене на многим насловним странама књига, магазина, плаката, ЦД-ова и разних публикација. Своје фотографије је излагао на више групних и самосталних фото-изложби у градовима Србије и иностранству. Добитник је више награда од којих издвајамо: Годишња награда Удружења новинара Србије за фотографију, Награда новинске агенције „Бета“, Награда међународног фестивала „Интерфер“ за друштвено ангажовану фото репортажу, Награда за фотографију на тему „Април у Београду“, Награда Радио Београда за објављене фотографије на сајту РТС-а, Награда „Интерфер“ за спортску репортажу, Гран при награда на међународном фото такмичењу „Србија данас“.

Драгослава Михаиловића, Иване Шпановић, Емира Кустурице, Матије Бећковића, Драгана Станића и других Срба, који су оставили неизбрисив траг у српској историји.

Његови портрети настајали су у претходним годинама током разговора познатих личности за „Политику“ на разним местима, у кабинетима, кафенима или редакцији београдског дневног листа.

„Настојим да својим фотографијама знаменитих Срба дам допринос у борби против асимилације и отуђења нашег народа, било где се он налазио у свету“, наглашава Васиљевић.

Портрет је тешка фотографска форма, која захтева адекватно светло, тражи време и стрпљење. Као

што велики сликари лагано и студиозно стварају своја дела на геометрији и осећајности, уметници међу фотографима погађају карактер и суштину личности у светлу свог објектива, у тренутку, који само најбољи умеју да препознају.

Отварању изложбе присуствовао је велик број публике, а међу њима били су и протојереј Зоран Остојић, Борислав Рус председник ССБ, Пера Ластих директор Српског института ССМ, Клара Сентђерђи, некадашња директорка Мађарског културног института у Београду те многи други. Изложба може да се погледа до 23. маја након чега се сели у Сегедин, а потом у Печуј.

Диана Ђурић

Промоција романа Оливере Јелкић

Чије су биле Ничије луде?

У просторијама Српског венца, 9. маја је одржана најављена промоција романа „Ничије луде“, Оливере Оље Јелкић, која је у пратњи Душанке Гавриловић, магистра уметности и професора клавира учинила ово вече посебним

Интересовање за промоцију познате књижевнице Оливере Јелкић, појачало се информацијом да је овај њен роман у току 2022. године преведен на мађарски језик под називом „Senki bolondjai“, и чак и награђен од стране АРТ Данубиуса из Будимпеште, а награда је ауторки уручена у Србији.

Вече је у име организатора отворио Митар Мирко Кркељић поздравивши присутне и реч дао ауторки да сама представи своје дело. У публици је међу ученицима и професорима била и амбасадорка Босне и Херцеговине у Мађарској, Биљана Гутић Бјелица, па је ауторкино задовољство због њеног присуства било и веће, јер се роман тиче саме Босне. Јелкићка је српској јавности на територији Мађарске, позната од раније, јер је у Мађарској већ представљала свој роман „Гамбит“, као и роман „Лудви“ у пратњи своје пријатељице и сараднице на разним заједничким пројектима, Душанке Гавриловић. Заједно су, као један фантастичан литерарно-музички тандем, учествовале и на Дану матерњег језика у СОЦ „Никола Тесла“, а већ 3 године заредом гостују и учествују на Српском језичком кампу који организује Српски педагошки и методолошки цен-

тар, и сваки пут га обогате квалитетним програмима.

Како је сама ауторка у свом излагању нагласила, понекада када неке случајеве из своје адвокатске праксе није успевала да реши, написала би роман, и то је био начин да се прича сачува од заборава, и можда некада помогне некоме ко се нађе у сличној ситуацији или пак упозори на нешто. То се десило и са романом „Ничије луде“, или феноменом у народу познатом као „Босанске луде“. Прича забележена у самом роману је истинит догађај који повезује Босну и Мађарску, а описује трагичан догађај из последњег рата, и путоштва психијатријских болесника из Босне у Мађарску. Путовање се није десило њиховом вољом, али неким случајем, уз инструкције једног доктора, аутобус пацијенте из Босне одвози у Мађарску и оставља тамо „као непотребан пртљаг“ наредних 18 година. За то време они су заборављени, јер их нико нити тражи, нити покушава да врати назад у њихову домовину. Са њима, из чисто хуманих разлога, остаје и медицинска сестра, која у Оливином роману узима лик часне сестре, и брине се о њима до самог повратка у Босну, који се дешава изненада, после објављене репортаже новинара из Холандије, који је одгледала и ауторка овог

романа и инспирисана тиме, написала роман.

Наравно да у роману има и стварних и измишљених ликова. Има и правих и измишљених имена. Има љубави, али и туге и жала за кућом. За домовином и језиком који знају.

„Кроз роман се провлаче севдалинке, јер су их певушили ови случајни путници у туђој земљи. Босно моја, дивна мила... певали су, и на тај начин хранили своју чежњу за домом. Свакога дана су чекали аутобус да дође по њих и никако им није било јасно зашто не долази. И тако 18 година. Од њих преко 50, преживела је и у Босну се вратила половина. Да није објављен прилог о њима и да се та прича некако није покренула, ко зна колико би још били тамо. Остављени и заборављени“, прича ауторка романа.

За време представљања романа, гимназијалац Павле Мацановић је у неколико наврата читао делове из романа, а Душанка Гавриловић је на клавиру одсвирала неколико композиција од Исидора Бајића и Станка Шепића.

Публика се за време промоције спонтано укључила у разговор са ауторком постављајући питања о овој необичној причи и судбини људи. О необичности да се некако изгуби читав

аутобус младих људи и пронађе тек после 18 година. О њиховим осећањима и страховима, језику који не разумеју и људима које не познају. О упозорењу ауторке да се такве ствари дешавају. Људи их не бирају, оне једноставно чине живот у овом данашњем свету трке, престижа и поремећених моралних и животних вредности. На жалост.

Драгана Меселција

Прва квалификациона смотрира „Сабора српске хармонике“

ТАКМИЧЕЊА

Успеси наших младих музиканата у Србији

Српска заједница у Мађарској не мора да брине због музичког подмлатка! То потврђује и пример Дешчана, односно, Сегединаца, где се у обема српским основним школама, у оквиру наставе, посебна пажња посвећује обуци талентоване деце, жељне свирања, а поред тога вредно је споменути и оне музичке таборе, током лета, који се одржавају у Десци и Мохачу.

Успут, наравно, бројним музикантима се пружа прилика да представе своје музичко умеће па су се тако 11. маја на првој квалификационој смотри „Сабора српске хармонике“, одржаној у Новом Саду, хармоникаши Петер Марлин из Тукуље и Адам Косновски из Помаза, оценом жирија, којим је председавао маестро Влада Пановић, шеф Народног оркестра Радио-телевизије Србије – који је уједно и директор фестивала Сабора српске хармонике – пласирали у финале Сабора, које ће се 29. и 30. јуна одржати у Чачку.

На репертоару Адама Косновског нашле су се мелодије „Стани, стани Ибар водо“ и „Тракторско коло“, док је Петер Марлин извео такође „Стани, стани Ибар водо“ и коло „Нова Лаповка“.

Како нас је информисао Радован Марић, познати врсни хармоникаш, концертмајстор, члан Народног оркестра Радио-телевизије Војводине, на програму су још две квалификационе смотре: 25. маја у Мрчајевцима, односно, 8. јуна у Београду на којој ће наступити и Рувен Фридман из Деске.

Млади Дешчанин, иначе, због повреде, прелома прста, није могао да учествује на квалификационој смотри у Новом Саду, међутим, након што му је одстранена „шина“ већ наредне недеље, 17. маја талентовани музичар, који поред хармонике свира и на клавиру, односно, фрули, у друштву свог деде Миодрага Ђукина, појавио се на 28. Сабору фрулаша Војводине у Суботици.

На смотри фрулаша, одржаној у Великој већници Градске куће, Рувен и његов деда „Сплетом српских песама и кола“ наступали су у категорији изворног свирања, а пратио их је Фестивалски оркестар, предвођен маестром Радованом Марићем, који је током манифестације пратио и остале извођаче, сем категорије „Изворно свирање (без оркестарске пратње)“.

Након извођења дешчанског дуета, жири на чијем челу је био проф. др Нице Фрациле, одлучио је да Рувену

омогући учешће и у такмичарском делу манифестације.

Овде је већ млади свирац наступао сам у пратњи Фестивалског оркестра, предвођеног маестром Радованом Марићем, и извео „Радојкино коло“.

Трочлани жири, након што је одслушао све интерпретације, донео је одлуку да се дует Рувен Фридман-Миодраг Ђукин за изворно свирање награди првим местом, а у такмичарском делу Рувену је припала специјална награда за свирање.

Све то значи да се млади Дешчанин пласирао у завршницу Сабора фрулаша Србије која ће се 27. и 28. јула одржати у Прислонци код Чачка, где се од 1988. године окупљају најбољи фрулаши Србије, а смотра је уврштена у дванаест најзначајнијих манифестација у нашој матици. Овде ће Рувен своје музичко знање одмерити у категорији „Савременог свирања без оркестарске пратње“.

Поред тога, талентованом свирцу предстоји и учешће на квалификационој смотри Сабора српске хармонике у Београду, где ће му се пружити прилика да пред стручним жиријем да потврду о свом хармоникашком знању.

Његов професор и ментор маестро Радован Марић је оптимиста и

искрено се нада да ће се Рувен придружити Петеру Марлину и Адаму Косновском у финалу Сабора српске хармонике, које ће се, како смо то и раније истакли, одржати 29. и 30. јуна у Чачку.

„Ови млади људи заслужују све похвале и треба им обезбедити могућност да виде, окусе, како се изучава наша традиционална и народна музика. Њу и они љубоморно треба да чувају. Наравно, и они сами треба да преносе љубав према вредностима са колена на колена и сви ми заједно треба да напредујемо у тој својеврсној мисији. Оно што је изузетно важно да ми путем свирања треба да градимо мостове пријатељства и мостове културе између Србије и Срба у дијаспори и расејању, с посебним нагласком на окружење. Битно је учествовати на свим тим манифестацијама и ја увек наглашавам да сви ти млади људи треба да дођу, да одмере снаге, да виде ко како свира, размене искуства. Постоји, заиста, лепота у тој разноликости, а наша култура, традиција и музика је генерално пребогата и заслужује непрестано промовисање“, подвукао је за наш лист маестро Радован Марић.

Предраг Мандић

У Ђули обележен Дан Европе

У организацији Генералног конзулата Румуније и Културног удружања Румуна у Мађарској, у Ђули је обележен Дан Европе.

Дан Европе се одржава 9. маја сваке године и слави мир и јединство у Европи. Овај датум обележава годишњицу историјске „Шуманове декларације“ која је изнела његову идеју о новом облику политичке сарадње у Европи, која би рат међу европским нацијама учинила незамисливим. Шуманов предлог се сматра почетком онога што је сад Европска унија. Овој

манифестацији присуствовали су и Срби из Батање. Они су својим успешним наступом освојили велике аплаузе. Дечја група КУД „Суферини“ представила се публици кореографијом под називом Димитровград, коју је са децом увежбала Мелинда Њари.

Фолклорни ансамбл овог пута није био у пуном саставу, јер их је простор ограничио, али су својом добро увежбаном игром успели све присутне да упознају са делом српске културе.

С.Б.Е.

ИНТЕРВЈУ

Амбасадор Мађарске при Савету Европе, председник борда директора ЦЕБ

Од краја прошле године на челу борда директора Развојне банке Савета Европе налази се „наш“ човек: Алекса Хари Рус, дотадашњи потпредседник тог високог гремијума, у наредне три године председавајући Управним одбором те међународне финансијске институције, кога је председник Србије Александар Вучић поводом Срећења, Дана државности Србије, још у фебруару одликовао Орденом српске заставе трећег степена.

Избором за председника Управног одбора успели сте да спојите две Ваше професије: економију и дипломатију. У којој се сналазите лакше?

– Нешто мало искуства имам у финансијама, јер, после студија, радио сам у једном осигуравајућем дру-

Развојна банка Савета Европе је мултилатерална развојна банка са социјалним опредељењем. Основана је 16. априла 1956. године како би решавала проблеме избеглих лица, да би касније проширила спектар деловања на области које директно доприносе јачању социјалне кохезије (уравнотеженог социјалног развоја) у Европи, првенствено, у своје 43 земље чланице.

ЦЕБ финансира улагања у социјалне секторе, укључујући образовање, здравство и приступачно становање, са фокусом на потребе угрожених људи, а зајмопримци могу да буду како владе земаља, тако и локалне и регионалне власти, јавне и приватне банке, непрофитне организације и друге, на тај начин, доприноси побољшању услова живота већине угрожених делова становништва.

ЦЕБ заузима посебну позицију у Европи, због природе пројеката које финансира, сектора у којима делује и географског обухвата својих актера.

ЦЕБ функционише у оквиру Савета Европе и подржава његове приоритете. Међутим, она је засебан правни субјект и финансијски је независна.

Изванредни и опуномоћени амбасадор Мађарске у Савету Европе, рођени Дешчанин, пре тридесет година стекао је диплому из економије, а само четири године касније започео је дипломатску каријеру у Министарству иностраних послова Мађарске. Референт за Хрватску, односно, Босну и Херцеговину, преко Беча, 2010. године, као опуномоћени министар стиже у Брисел, а нешто касније сели се у Стразбур и ради као амбасадор Мађарске у Савету Европе. Каријерни дипломата, од шест страних језика, српским влада, као матерњим.

штву пре почетка дипломатске каријере, али није то био повод мог именовања за председника. Савет Европе активно подржава своје чланице преко пројеката које финансира ЦЕБ, а ја сам од марта прошле године радио као потпредседник у том Одбору и, захваљујући истакнутом и оданом раду, недавно сам изабран за председника. Сматрам да је то огромно признање, подржали су ме сви директори, али то је истовремено и огроман изазов за доказивање да ту одговорност сносим током три наредне године.

Да ли је то политичка или стручна функција?

– У нашем послу се то врло тешко раздваја, политичка димензија је увек присутна, а наравно и све друге задатке морамо да извршавамо на професионалном нивоу. Мислим да сам доказао своје професионално умеће током рада у минулим годинама у том телу, а вероватно су неки проценили да имам и одговарајућу политичку визију да бих радио као први међу својима.

Развојна банка, иако не директно, али има велики значај и утицај у европској економији. Који су правци?

Правац банке је подржавање свих чланица у развијању својих социјалних институција. Осим тога задатак је подржавати све оне друштвене групе, које се теже сналазе, омогућавати отварање што већег броја радних места, финансирати пројекте, који су на корист целокупном друштву.

Проблемима које сте малочас навели, пре свега, боре се земље у источном делу старог континента. Значи ли то да су фондови Банке „уперени“ ка тим државама?

– Управо тако. Значи, већи финансијери су чланице из Западне Европе, а већи део кредитних аранжмана користе источне земље. Управо смо прошлог месеца прихватили извештај о целокупном финансијском пословању за прошлу годину: могу да потврдим да смо у 2023. години 4,2 милијарде евра користили за остваривање

планираних пројеката, претежно у источном делу Европе.

Има ли визије како сузбити горуће проблеме, јер вероватно, само са измештеним кредитима, потешкоће се не решавају лако?

– Одређивање величине кредита је само један сегмент пословања, други важан чиниолац пословања је брзина реаговања. Ако је банка у могућности да у што краћем временском року одреагује на настали проблем, или да реализује одобрени пројекат, успех ће бити много већи. Ова институција је управо у оваквим ситуацијама јако ефикасна, истини за вољу, то треба да истакнем, да је још увек мало позната. Али, што се више ангажујемо и у што више наврата оправдано затражена средства стигну благовремено на право место, где су заиста потребна, мислим да ће банка испунити свој првобитан задатак. То је да преко кредитирања стварамо здраве средине, што банку чини јединственом, јер није циљ стварање што већег профита, него јачање одрживости социјалног сектора.

У које секторе Србија и Мађарска улажу одобрена средства, добијена из фондова ЦЕБ?

– Обе земље имају тесну и успешну сарадњу са банком: врло добро користе финансијска средства која им стављамо на располагање. Пре свега Србија, а и Мађарска, највише троше на развој општег образовања и здравственог система.

Забележио: Миленко Радић

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (104)

ФЕЛТОН

Обуставањање испада војске и наоружаних цивила

„Ми ћемо оде морати да живимо са том грдном срамотом и са тим страшним грехом на души што сте нам ви оставили у аманет!”

Сава Вујић је захтевао непомирљивим гласом: „Немојте, грех је људским главама нагрдити ову светињу!”

- Коју, бре, светињу, сунце ти божије? – продера се поднапијени Трифковић.

- Овај споменик Светог Тројства! – показа на статуу Вујић.

- Пих, пишам ти се ја на тај твој споменик! Море, има целог да га окитим одсеченим маџарским главама!

- Сачувај Боже! Зло и наопако! – повика запрепашћени Вујић.

- Оканите се так'ог зулума! Нећете вада оде сочинити Ђеле-кулу? – прозбори с нескривеним негодовањем Мојсије Загорица.

- Е, чуј ти њега! Ђеле-кула! Ви'ш, тога се нисам ни сетио, сунце ти блесаво! Е, добро велиш, јолдаш! Моја ће кула, вала, бити већа и од оне Хуршидпашине крај Ниша!

- Так'а зверства чине само погани Турци! – узврати јогунасто Загорица.

- Шта рече, море? Па знаш ли ти, ко сам ја? Ја сам ти под Карађорђејевим барјаком ратов'о с Турцима!

- Знам, али сте успут, изгледа,

подоста тога и попримили од ти' Турака! – љутито добаца Загорица.

- Шта кажеш, море?

- Подигнете ли Ђеле-кулу о'де, ми сенћански Срби остаћемо на вјеки вјеков нељуди – забринуто уздахну Сава Вујић.

Разргогаченим очима Василије Вилински је посматрао сва та апсурдна догађања. Не могавши да оћути, приђе ближе.

- Мајоре, престаните! Гром вас спржио! Ви наносите бруку и срамоту нашем славном српском покрету! Ви се иживљавате у том крвопролитију невини' душа! Срам вас било! – загрми Вилински.

- Шта кажеш? Ха? Нисам те добро чуо! Понови ми то, молим те! – насмеја се иронично Трифковић.

- Срамота ми је због тог вашег зулума! Ви ћете сутра поћи даље, па ћете и позаборавити за све ово, а сенћански Срби ће остати о'де! Ви ћете једног дана, кад се све ово сврши, вратити у Србију, а ми... Ми ћемо о'де морати да живимо са том грдном срамотом и са тим страшним грехом на души што сте нам ви оставили у аманет!

- Нека се памти! – повика, па запева отегнуто гласом гуслара:

*Нека њамши и Тиса, и Сенша,
каква беше ња српска осветша.
Кулу диже мајор Трифковићу,
кулу гради од јуштра до мрака
јосек'о је доси' маџарски' глава!*

Наста мук. У ваздуху још је увек одзвањао храпави глас мајора Трифковића.

- Ако је тако, – приђе му изазивно Вилински – реците ми онда, мајоре, как'а је разлика између вас и оног омраженог Хуршидпаше, проклетог турског укољице?

- Е, свима вама јебем матер маџаронску! – грдно опсова разјарени Трифковић, плуну у страну, па се дограби кубуре. Сва срећа па се ту нашао и пуковник Давидовац који је успео да смири крајње драматичну ситуацију. Пуковник припрети да ће ухапсити пијаног четовођу србијанских добровољаца, па одмах затим изда наређење о обустави свих испада војске и наоружаних цивила.

Генерал Јован Дамјанић је почетком марта месеца 1849. године, одмах после велике победе код Солнока, послао у Сегедин Саву Вилинског. Био му је преко потребан човек од поверења који ће га прецизно извештавати шта се то одиста догађа у

околини Сегедина. Генерала је посебно бринуо развој ситуације у Потисју и Поморишју. Боравећи у Солноку, страховао је због могућег бочног напада царских и српских снага са југа, чиме би лако могао доћи у неприлику да се нађе између две ватре. (...)

Драгомир Дујмов

Споменик Светог Тројства у Сенти

КУЛТУРА

Конференција за шћамју

У сусрет Фестивалу „Jelen/lét” – Присутност

У Будимпештанском Националном театру, 14. маја, одржана је конференција за штампу поводом предстојећег традиционалног позоришног Фестивала „Jelen/lét” – Присутност, седмог по реду, који представља својеврсну театарску смотру националних заједница у Мађарској. На самом почетку, чланови Српског позоришта у Мађарској, Лена Ембер, вокал, Растко Гергев, хармоника и Бранимир Ђорђевић, кахон, извели су пар српских народних песама, дочаравујући за тренутак чудесну атмосферу ове смотре. На конференцији су говорили Атила Видњански, директор Националног театра, Миклош Шолтес, државни секретар задужен за односе са верским и националним заједницама, Оскар Њари, директор Ромског позоришта „Караван” и председник Народног театарског удружења у Мађарској и Милан Рус, директор Српског позоришта у Мађарској и главни организатор и координатор фестивала. Модератор је био Андраш Частван, почасни председник Народног театарског удружења у Мађарској. Бројним посетиоцима и представницима медија, први се обратио Атила Видњански, истичући да се на фестивалу

састају пријатељи који стварају нестварну свечану атмосферу и који говоре о важним стварима са лакоћом, без напетости. „Са поносом могу да кажем да смо поносни што смо домаћини оваквог једног догађаја. Фестивал се одржава од 1-9. јуна и трудимо се да свима максимално помогнемо. Отвара га представа „Шумска песма”, Украјинског позоришта у Мађарској, које по први пут учествује и то ме нарочито радује”, рекао је Видњански. Захвалио се Влади Мађарске, која је схватила важност овог догађаја и сваке године обезбеђује материјална средства. Миклош Шолтес, који од почетка, редовно прати активности народноних позоришта и овај фестивал, истакао је његову важност, јер у њему учествује и посећује га велики број младих. „Срећемо се са много талентованих глумаца и музичара, који нам представљају своју културу. Мислим да уметницима у овој земљи треба пружити још више потпоре и шансе, повећати број стипендија и подржавати их на све могуће начине. Приближавамо се изборима, свима желим успех и изборе у пријатељској атмосфери, да би живот и рад могли да се наставе у добрим односима”, рекао је Шолтес.

Реч је преузео Милан Рус, похвалио препознавање народности у Мађарској и могућност да могу да представе своје стваралаштво. „Овде се јако добро осећамо, ево већ седми пут, захваљујући Влади Мађарске и Националном театру. Чули смо да учествују позоришта која су учествовала и прошле године, с тим што Украјинци учествују први пут. И ове године ће бити одржане разноврсне глумачке радионице, као и представљања познатих глумаца и оних који су се истакли у раду народноних театра. Девет дана гледаоци ће моћи да погледају много квалитетних представа, да уживају у шаренилу, богатству и умешности позоришне струке. Срдачно очекујемо све оне које воле позориште јер – Култура повезује”, рекао је Рус.

На овогвишњем фестивалу „Jelen/lét” – Присутност, учествоваће 18 позоришта са 22 представе, одржаће се две радионице. На самосталним вече-

рима свој животни пут представитиће пет уметника, а на Гала вечери биће предата путујућа награда „Гергеј Ласло”. Српско позориште у Мађарској гостује са представом „Коштана”, по тексту и у режији Митра Мирка Крклеђића на српском и мађарском језику и са представом „Зуб оца”, у копродукцији са Народним позориштем из Суботице на мађарском језику, адаптација романа Бранислава Нушића „Поп Ђира и поп Спира”, драматурга Ернеа Веребеша, у режији Андраша Патакија. За српску публику ће бити интересантна представа „Хекаба”, рађена по Еурипидовом тексту, а изводе је студенти глуме бањалучке Академије, у режији Ралета Миленковића, на српском језику. Хрватског казалишта из Печуја гостује са представом „У агонији”, по делу Мирослава Крлеже, у режији Дариа Харјачека, на хрватском језику.

Катарина Павловић Бачи

Екскурзија у највећу нуклеарну електрану у Мађарској

При уласку у највећу нуклеарну електрану у Мађарској прошли смо кроз скенер за метал, свако је добио заштитну кацигу и наочаре, такође и огрлицу која мери озрачење. Пратња су нам били два војника и водич

хлађивање електране. Дакле, као што је то било очекивано, Дунав је у том пределу топлији него у остатку Мађарске, али никако није и загађенији. Кроз цеви се узима вода из реке и

ма за уши. Такође смо видели и историју са реакторима. Овде ћемо навести да нуклеарка „Пакш“ има четири нуклеарна реактора. Успут смо сазнали основне подат-

Ученици Српске гимназије „Никола Тесла“ у Будимпешти, уз пратњу професорке Јелене Писаров и професора Радивоја Галића, добили су прилику да обиђу велику, а уједно и једину нуклеарну електрану у Мађарској, изграђену пет и по километра удаљено од града Пакша, у месту које се налази око сто тридесет километара јужно од мађарске престонице, у жупанији Толни.

Полазак ученика који су кренули на једнодневну екскурзију био је одређен за девет сати ујутру. Чета ма-

ла, али одабрана, одвезла се школским аутобусом до дестинације. Када су наши гимназијалци изашли на паркинг зачуђено су гледали знак који је забрањивао фотографисање објекта.

Обилазак нуклеарне електране био је подељен на два дела. Први део је представљао теоријско упознавање функционисања саме нуклеарне електране, док је други део значајно обилазак унутрашњости саме нуклеарке. Увео нас је професионални месни водич. Прво што нам је објашњено јесте коришћење Дунава за рас-

спроводи се до реактора којег расхлађује и ту се вода претвара у пару, која се касније кондензује. Остатак предавања је био веома интересантан, чак је и једна од наших ученица добила прилику да бициклом ствара енергију. На крају почетног дела укзано нам је да не смемо ништа да унесемо у електрану што садржи метал (осим каишева, шрафова у телу или нешто слично).

При уласку у највећу нуклеарну електрану у Мађарској прошли смо кроз скенер за метал, добили смо и заштитну кацигу и наочаре, а такође и огрлицу која мери озрачење. Пратња су нам били два војника и водич. Тако је почео други део нашег обилазак електране. Ту смо имали прилику да прођемо кроз просторију у којој се одржава притисак, и то са чепама-

ке да су нуклеарну електрану надомак града Пакша изградили совјетски стручњаци у дугом периоду између 1969. и 1987. године, и да је покреће нуклеарно гориво доведено из Русије. У Пакшу се, како смо сазнали, производи трећина електричне енергије која се троши у Мађарској.

Након тако интересантног дана, завршили смо га ручком на паркингу. Ако бисте нас питали да ли бисмо ишли опет, одговор би свакако био: Да!

Иначе, улаз у нуклеарну електрану био је бесплатан док је путни трошак школског аутобуса финансирао Српски образовни центар „Никола Тесла“ у Будимпешти.

Александра Цвијановић, 11/ц
Српска гимназија „Никола Тесла“
Будимпешта

Пролећни излет сегединског Српског забавишта

Полазници Српског забавишта у Сегедину, протекле недеље, били су на излету на Мајорош салашу, у Ашотхалому.

Баш како то бива на сваком пролећном излету, дан је био упакован у чаролију и садржаје у којима су најмлађи заиста уживали. Од самог доласка, за све присутне био је организован низ активности. За почетак, сви су уживали у шетњи са кочијама и коњима, која је ишла кроз шуму. После тога је уследила игра на прелепом игралишту у склопу салаша. Након игре свако мало огладни, а

посебно деца, па је ручак дошао у правом тренутку. Пуну енергије малишани су на менију активности после ручка добили игру разбијања балона са шишаркама, тражење јаја по шуми, игру загонетки, па добран са лоптицама и на крају печење кекса. Крај игре је лакше пао уз мирис кексића, а малишани и њихови васпитачи су, уз жељу да се ускоро врате опет, отишли својим кућама.

Реализацију овог програма помогла је Самоуправа Срба у Сегедину.

Горана Копоран

ДАТУМ	НАЗИВ ПРЕДСТАВЕ	ГОСТУЈУЋЕ ПОЗОРИШТЕ	ЈЕЗИК ПРЕДСТАВЕ	САЛА
02. ЈУНИ, НЕДЕЉА				
19:00	КОШТАНА	СРПСКО ПОЗОРИШТЕ У МАЂАРСКОЈ	МАЂАРСКИ-СРПСКИ	СЦЕНА ГОБИ ХИЛДА
03. ЈУНИ, ПОНЕДЕЉАК				
10:00	ТЕХНИКЕ КЛОВНА	WORKSHOP	СРПСКИ-МАЂАРСКИ	САЛОН БАЈОР ГИЗИ
04. ЈУНИ, УТОРАК				
19:00	ХЕКАБА	ПОЗОРИШТЕ БАЊА ЛУКА	СРПСКИ	КАСАШ АТИЛА
06. ЈУНИ, ЧЕТВРТАК				
19:00	АГОНИЈА	ХРВАТСКО КАЗАЛИШТЕ ИЗ ПЕЧУЈА	ХРВАТСКИ	СЦЕНА ГОБИ ХИЛДА
07. ЈУНИ, ПЕТАК				
19:00	ЗУБ ОЦА	НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ СУБОТИЦА-СРПСКО ПОЗ. У МАЂ.	МАЂАРСКИ	СЦЕНА ГОБИ ХИЛДА

Српска православна епархија будимска и Српски црквени музеј са задовољством Вас позивају на промоцију књиге

КСЕНИЈЕ ГОЛУБ
ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР ГРАБОВАЦ
СРПСКО УМЕТНИЧКО НАСЛЕЂЕ У 18. ВЕКУ У МАЂАРСКОЈ

која ће се одржати 30. маја 2024. године (четвртак) у 17 часова у свечаној сали Текелијанума (Будимпешта, улица Вереш Палне 17.).

Поздравна реч: Његово преосвештенство епископ будимски Лукијан, Др. Естер Виталеш портпарол Владе Мађарске, државни секретар за комуникацију при Мађарској влади, посланик у Мађарском парламенту

Главни покровитељи издања: Фондација за мађарску културу

Промоција књиге „Szerbek lakta Budakalász” историчара Милана Дујмова (на мађарском језику)
Четвртак, 30. мај 19 ч.
А Kos Károly Művelődési ház Díszterme Budakalász, Szentendrei út 9.

ПОЗИВНИЦА

Трибина о предстојећим изборима за мањинске самоуправе

Техничке информације и куда иде српска заједница у Мађарској?

Позвани гости: Љубомир Алексов представник у парламенту Пера Ластић, директор Српског Института

Време: 29. 05. 2024. (среда), са почетком у 19.00. часова

Позоришни фестивал ПРИСУТНОСТ

JÉLEN/LÉT 2024
FESTIVÁLJA JÚNIUS 1-9.
A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

МАЂАРСКО НАЦИОНАЛНО ПОЗОРИШНО ФЕСТИВАЛ

ЈУНИУС 1. МАЂАРСКОСКОСКИ ОДНОСНИ НАЦИОНАЛНИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 2. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 3. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 4. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 5. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 6. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 7. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 8. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ
ЈУНИУС 9. МАЂАРСКОСКОСКИ СЦЕНАРИЈИ

ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА У БУДИМПЕШТИ

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА МАЈ

24. 05. петак – Свети Кирило и Методије
Света Литургија 10 часова

25. 05. субота – Вечерње 18 часова

26. 05. недеља – Света Литургија 10 часова

Јушерење се служи свакој дана у 8:00 часова

ХРАМОВНЕ СЛАВЕ ПОВОДОМ ПРЕНОСА МОШТИЈУ СВЕТОГ ОЦА НИКОЛАЈА У БАРИ

ПАНТЕЛИЈА – 26. маја у 10 сати
БАЈА – 26. маја у 10 сати
СЕГЕДИН – 26. маја у 10 сати -

Света архијерејска литургија

BALKAN PARTY Budapest
28. jun, petak

22h

PLAVI ORKESTAR

Dürer Kert
1117 Budapest, Öböli utca 11
Отваранје врата 21h

00h Yu party - DJ Маџић

Early bird: 15 000 Ft
Karte u pretprodaji 20 000 Ft

Karte:
Budimpešta +36 30 080 5430,
Segedin +36 30 515 5453
Pečuj +36 20 401 6350

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ
СЕРБСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.
www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ♦ За издавача: Радојка Филиповић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фотодизајнер: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Контакт: srpskenedeljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ♦ Графички њеплом листа: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedéstiűkör Vt.: Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061–0238

ЕТНОГРАФИЈА

Завидна етнографска поставка у Чипу

Враћати се старинама, сакупљати их и извршити њихову обраду представља увек изазов и радост у животу једне заједнице па и појединца. Нема сумње да љубитељи народног живота и дан данас настоје да у оквиру материјалних, просторних и кадровских могућности раде на сакупљању, обради и излагању етнографских предмета.

Тако је то и у Чипу где је крајем прошле године обновљена Сеоска кућа која се налази на Главној улици. У овом здању, које је ново рухо добило у склопу „Мађарског програма села Сеоског цивилног фонда“, налази се велелепна етнографска изложба која на достојан начин представља прошлост народа који живе у овом насељу на Чепелској ади: мађарског, немачког и српског.

Сви, који закораче у Сеоску кућу, која се налази на Главној улици под бројем 82, за тили час вратиће се у прошлост, у времена предака...

У представљању тих времена, старина које су изложене, Чипљани радо стоје на располагању сваком пролазнику, заинтересованом посетиоцу.

Међу њима су и Ана Бене-Шелме-

ци, председница Пензионерског клуба „Дуга“ у Чипу (Szivárvány Szigetcsép Nyugdíjas Klub), односно, Ангела Верлинг Марфи, члан месне српске народносне самоуправе.

Обе активисткиње имале су кључну улогу у оформљењу Сеоске куће, некретнину коју је откупила и народностима поклонила Локална самоуправа насеља, предвођена начелницом Јудит Крист Тот.

– Ову Сеоску кућу смо на поклон добили од Сеоске самоуправе. Имали смо ми и раније Сеоску кућу која је била од 28м² и морам признати да се сви ми данас само чудимо како смо успели да положимо, распоредимо у објекту све оне ствари, које су овде, сада, комотно изложене. Ми смо ову некретнину добили на употребу и одржавање и било је сасвим природно да поднесемо конкурсе, како бисмо дошли до жељеног циља, а то је реконструкција, адаптација зграде – рекла нам је на самом почетку представљања богате етнографске збирке председница месног пензионерског клуба Ана Бене-Шелмеци.

Човек чим закорачи у кућу, прима га једно тронационално предсобље,

које, заправо, позива посетиоца да упозна историјат објекта, породично стабло фамилије од које је откупљено здање.

Из предсобља једна врата воде у комору „шпајз“ где се налазе зимнице које су сами Чипљани припремили. Како нас је информисала госпођа Бене Шелмеци, све оно што се налази на полицама, малтене стопостотно, потиче од мештана и заиста представља дику, понос села.

Куриозитет је да се међу изложеним зимницама налази и оно воће, које је „оставила“ госпођа Марија Шнејдер, старица, од које је купљена некретнина.

Њено име потврђује да су у Чипу живели, а и дан данас живе Немци. Једна просторија посвећена је немачкој народности у којој се налазе стари ормари, намештај, једна колевка из 1930. године, коју је оновремено деда једног члана Пензионерског клуба направио.

Наравно, у немачкој соби налазе се и друге веома драгоцене етнографске вредности.

Одмах у суседству такозване „швапске собе“ налази се Српска соба. За њену адаптацију и садржај била је задужена Ангела Верлинг Марфи, члан месне српске народносне самоуправе, иначе, по занимању забавиља, која се заиста потрудила да просторија одише старинама, добије своје посебно српско национално обележје.

„Сматрам да смо заједничким снагама успели да оснујемо једну лепу етнографску збирку у којој посебно место има наша „Српска соба“. У овој просторији имамо иконе, венчане хаљине, одевне предмете, ношње, стару шиваћу машину, пољопривредне алате, кошаре, старе есцајге и још бих дуго могла да ређам све што смо успели да набавимо захваљујући нашим чипским Србима, који су у поклон дали све изложене предмете. Пуно тога смо сакупили и све ово што видите, само је делић онога што је изложено. На тавану, у кутијама, још пуно тога имамо! Наши Чипљани су били заиста великодушни и несебични, када су нам поклонили све ове ствари, које се из одређеног аспекта могу сматрати реликвијама.

Могу слободно рећи да су све српске породице учествовале у опскрби „Српске собе“ и зато им ХВАЛА!“, рекла нам је Ангела Верлинг Марфи, члан Самоуправе Срба у Чипу, која са својим забавиштарцима често приређује и пригодне културне програме, који представљају допуну садржаја у Сеоској кући. Наиме, носиоци пројекта здања у Главној улици под бројем 82, не воде бригу само о етнографској поставци, коју

краси и „Мађарска соба“ („која је, по величини, можда најмања и то због тога, што је до 1942. године свега једна мађарска породица живела у Чипу“, рекла нам је Ана Бене-Шелмеци), већ и о програмским садржајима, понудама, које сведоче о прошлости и садашњости не само већинског мађарског народа, већ и Срба и Немаца у овом насељу.

Етнографска изложба у Чипу, свакако, заслужује све похвале, јер пружа увид у прошлост Срба, Немаца и Мађара. Оно што посебно радује јесте да српска заједница у овом чепелском насељу води бригу о откривању, сакупљању старина, њеној обради и презентацији. Кроз ову изложбу, мештани и заљубљеници историје, културе, добили су и на располагању имају сведочанство о развоју друштва кроз историју, уједно, поставка представља идентитет и обележје једне сеоске заједнице, коју чине три етничке групе.

Свима, који воле, поштују и цене, прошлост, старине, културу, веру, препоручује се да погледају изложбу у Чипу, јер неће жалити. Напротив: из малог, својеврсног музеја, отићи ће пуни утисака, незаборавних доживљаја.

Предраг Мандић

